

POSTANOWIENIE

7 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 7 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa N. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie
oraz N. Towarzystwa Ubezpieczeń spółki akcyjnej w W.
przeciwko M.B.
o zwalczanie nieuczciwej konkurencji i o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej M.B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 26 stycznia 2023 r., VII AGa 873/22,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną co do punktu II zaskarżonego wyroku,**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił w części wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 24 lutego 2022 r. przez zakazanie pozwanej popełniania czynów nieuczciwej konkurencji polegających na nakłanianiu przez nią stron umów ubezpieczenia zawartych z powodem do rozwiązania tych umów oraz przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda 25 000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. W pozostałej części Sąd

Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości. Wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), w ramach którego pyta, czy ocena umowy konkurencyjnego podmiotu może zostać uznana za czynność nakłaniania do rozwiązania umowy na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej: u.z.n.k.), a także z uwagi na potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), przy czym skarżąca nie wskazała przepisów wymagających wykładni. Skarżąca powołuje się także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ze względu na naruszenie art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w zw. z art. 91 ust. 2 Konstytucji, art. 12 ust. 2 u.z.n.k., art. 483 ust. 1 k.c., art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. art. 367 § 3 k.p.c., art. 382 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., które, jej zdaniem, spowodowało nieważność postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli m.in. o odrzucenie skargi, a także o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwana zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, mimo że Sąd, na skutek apelacji powodów, w części uchylił wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Objęcie zakresem zaskarżenia całego wyroku uzasadniła faktem, że powołuje się nieważność postępowania odwoławczego w całości. W tym kontekście wskazać trzeba, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Na wyrok kasacyjny wydany przez sąd drugiej instancji przysługuje natomiast, zgodnie z art.

394¹ § 1 k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego. Z tej przyczyny skarga kasacyjna podlegała częściowemu odrzuceniu jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c.

Nie zasługiwał natomiast na uwzględnienie zawarty w odpowiedzi na skargę wniosek o odrzucenie jej w całości. Niezależnie od wątpliwości, jakie mogą wystąpić w odniesieniu do określenia wartości przedmiotu zaskarżenia w części dotyczącej roszczenia zakazowego, wskazać należy, że objęcie zakresem zaskarżenia całości orzeczenia przesądzało, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie nie była niższa niż 50 000 zł, gdyż sama suma dochodzonych kar umownych wynosiła 50 000 zł.

W odniesieniu do odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania należy wskazać, że Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnych orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Ograniczenie przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane te funkcje, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Sąd Najwyższy nie dostrzega w niniejszej sprawie nieważności postępowania, która to przesłanka powinna być uwzględniana z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Wbrew stanowisku skarżącego nie ma podstaw do uznania, że nieważnością skutkowało rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w składzie jednoosobowym. Nie można bowiem uznawać, że stan sprzeczności składu sądu z przepisami prawa występuje, gdy ów skład był wprost wyznaczany przez odpowiedni, obowiązujący przepis, tj. art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca

2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa covidowa”). Przepis ten nie został derogowany w wyniku zakwestionowania przez uprawniony organ jego zgodności z przepisami wyższego rzędu. Sąd orzekający w niniejszej sprawie był więc związany normą procesową i ustrojową, która – w związku z istnieniem stanu zagrożenia epidemiologicznego w czasie rozpoznawania sprawy – wyznaczała skład jednoosobowy dla sądów drugiej instancji.

Na tle art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że kolegalność składu orzekającego, będąca ugruntowaną zasadą w postępowaniach odwoławczych, zapewnia wyższy standard kontroli odwoławczej. Nie oznacza to jednak jeszcze, że odstępstwo od zasady kolegalności jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22; z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22; z 11 lipca 2023 r., I CSK 4959/22, i z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22).

Sądowi Najwyższemu znane jest stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (zasada prawna), III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), w której uznano, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Niezależnie od wątpliwości związanych z tą uchwałą (zob. np. uzasadnienie postanowienie SN z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22) należy wskazać, że Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zastrzegł, iż przyjęta wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej do 26 kwietnia 2023 r. włącznie nie może stanowić samoistnej podstawy stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście toczących się spraw. Skarżący powinien w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację. Zagadnienie prawne nie może odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN: z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, i z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17). Powinno ono zostać sformułowane na tle dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się wyłącznie do samej subsumpcji stanu faktycznego i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN z 31 października 2023 r., I CSK 4205/22, i z 16 listopada 2023 r., I CSK 3355/23).

Zagadnienie sformułowane przez skarżącą nie ma charakteru uniwersalnego, a wymaga oceny konkretnego stanu faktycznego. Dopiero okoliczności danej sprawy, sposób sformułowana oceny umowy konkurencyjnego podmiotu oraz kontekst, będą decydowały o tym, czy w konkretnym przypadku będzie można uznać, że doszło do nakłaniania do rozwiązania umowy w rozumieniu art. 12 u.z.n.k. Zresztą w niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji uznał, iż wypełniona została hipoteza z art. 12 ust. 2 u.z.n.k., a skarżąca dopuściła się czynu nieuczciwej konkurencji nie dlatego, że skarżąca dokonywała oceny konkurencyjnej oferty, tylko dlatego, że krytykowała umowę, którą byli już związani klienci powoda.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa.

Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22).

W prawidłowo sformułowanym wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący powinien wyraźnie wskazać przepis prawa, na tle którego powstały wątpliwości dotyczące wykładni. Sąd Najwyższy nie jest zobowiązany wywodzić z treści skargi kasacyjnej, o jaki przepis skarżącemu w rzeczywistości chodziło. Niezależnie od powyższego wątpliwości sformułowane przez skarżącą na tle art. 483 k.c. nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W szczególności w sprawie nie występował problem konieczności ograniczenia naliczania kar umownych terminem końcowym, gdyż kara umowna nie miała charakteru okresowego – nie była związana z ciągłym ani okresowym naruszaniem zobowiązania, a powiązano ją zachowaniami, które – aczkolwiek mogły się powtarzać – to miały charakter jednorazowy. Jedynie na marginesie można w związku z tym wspomnieć, że prawidłowość zastrzeżenia w umowie kar umownych mogła rzeczywiście budzić pewne kontrowersje, gdyż kary powiązano z naruszeniem obowiązków o charakterze powszechnym (czynami nieuczciwej konkurencji). Zagadnienie to nie stało się jednak przedmiotem zarzutów kasacyjnych, którymi Sąd Najwyższy jest związany.

Wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka zachodzi wówczas, gdy zasadność zarzutów podniesionych w skardze jest dostrzegalna *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. (zob. postanowienia SN z 26 października 2023 r., I CSK 76/23, i z 31 października 2023 r., I CSK 4805/22).

Skarżąca nie wskazała w sposób precyzyjny, w czym, jej zdaniem, miałyby się wyrażać oczywista zasadność skargi kasacyjnej. W istocie prowadzi polemikę z ustaleniami faktycznymi i prawnymi dokonanymi przez Sąd drugiej instancji, nie prezentując analizy w przedmiocie naruszeń konkretnych przepisów, jak wymaga się tego na tle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy nie orzekał o kosztach postępowania kasacyjnego, gdyż rozstrzygnięcie w tej mierze należało pozostawić sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. stosowanym *per analogiam*.

(E.M.)

[a.ł]